

KENTELIOÙ BREZHONEG

War ar Radio

Sizhun XXXIV

SIZHUN XXXIV
LABOURIOÙ EN TI
KENTEL 1
AR SKAOTAJ

Ar vamm = M

An tad = T

Ar vugale : Alan (A) ha Bernez (B)

M - Piv a raio ar skaotaj e-keit ma vin oc'h ober war-dro ar c'houez ?

A - N'eo ket ma zro an taol-mañ.

B - Eo ! Da dro eo. Sell war follenn-roll labourioù an ti : araozon emañ warnañ !

A - N'emaon ket araozout 'vat !

B+A - Met Lena a zo araozomp !

T - Lena a zo araozoc'h ! Met pelec'h e oac'h, paotred, e-keit ma oa Lena o skubañ ?

A - Oc'h ober ma labour-skol.

T - O laboural abaoe ma oac'h savet pe o c'hoari ?

M - Ar re-mañ a zo gwall feneanted.

T - N'eo ket evit div loa ha tri llad...

B - Div loa ! Tri llad ! Kentoc'h ugent loa ha dek plad !

A - Ha gwer... ha chidhouarnoù...

B - Ha gwall lous ouzhpenn.

M - Alan, gwalc'h al listri diouzhtu, tra ma kemero Bernez an torch !

A - Bep gwech e kouezh warnomp...

M - Chostromed ! Ken brell an eil hag egile !

T - Bep tro ma vez goulennet sikour diganto e vez ken fall ar jeu.

M - Poent bras eo prenañ ur mekanik skaotañ...

T - Re wir, a-raok ma vo hanter-freuzet ar stal gant ar re-mañ.

GERIAOUEG

loa*, al l. ioù *cuillère*
gwer, ar g. sing.
gwerenn*, *verre*

freuzañ freuzet
casser
skubañ skubet
balayer

brell
insensé
brouillon
lous
sale

chidhouarn, ar c. -où
chaudron
chostrom, ar c. -ed
gâche-métier
feneant, ar l. -ed *fainéant*
jeu, ar j. -ioù
situation, affaire
kouez, ar c'h *la lessive*
labour skol, al l. s.
travail d'école

Piv a ralo ar skaotaj e-keit ma vin oc'h ober war-dro ar c'houez ?
Qui fera la vaisselle pendant que je m'occuperai de la lessive ?
N'eo ket ma zro an taol-mañ. *Ce n'est pas mon tour cette fois-ci.*
O labourat abaoe ma oac'h savet pe o c'hoari ?
(Vous) Travailler depuis que vous êtes (étiez) levés ou bien jouer ?
Alan, gwalc'h al listri, tra ma kemero Bernez an torch !
Alan, lave la vaisselle pendant que Bernez prendra le torchon !
Poent bras eo prenañ ur mekanik skaotañ...
Il est grand temps d'acheter un lave-vaisselle...
Re wir, a-raok ma vo hanter-freuzet ar stal gant ar re-mañ.
Très vrai, avant que la boutique soit à moitié brisée.

SIZHUN XXXIV
KENTEL 2
PAPERIÑ AR C'HAMBREIER

An tad = T
Ar vamm = M
Ar vugale : Alan (A), Bernez (B), Lena (L) + un dezrevellour(D)

M - Re drist eo kambreier plasr. Ken trist hag en ospital.

T - Abaoe m'emaomp o chom en li-mañ eo ar mod-se.

M - Poent bras eo lakaat paper livet war ar mogerioù a-raok ma vin louedet.

T - Amañ emañ levr-roll bras ar paper livet. Sell, Alan...

B - Ro anezhañ din araozañ.

A - Me a zo araozout !

B - N'eo ket ! Ne vi ket araozon ! Gwelet ' vo...

T - Araozoc'h paotred, eo tro ho c'hoar Lena.

L - Hemañ a blij din, Mamm.

M - Re splann eo da 'm meno.

L - Hag hemañ, ken kaer m'az eo...

M - Un hanter re ger, ma merc'h.

M - Peoc'h ! Tra m'emaomp o choaz, chomit fur.

D - Prenet eo bet ar paperioù livet. Deuet eo an devezh d'o legañ.

M - Setu ar binvioù : ur broust, daou vroust, tri broust...

T - Hag ur mous, daou vous evit sikour o zud.

A - Ur roll, daou roll, tri roll, ... pemp roll... A-walc'h a vo gant dek roll ?

M - Ale moused ... E-pad m'emaon oc'h aozañ ar peg, torchil mat an mogerioù.

T - Bep tro ma pegin un tamm paper, c'hwi a blado anezhañ gant ar broust a-raok ma vo sec'h.

B - Pignat a ran war ar skeul.

T - Setu emañ kouezhet b'ar pod peg a-raok m'az eo boulc'hel al labour ! Ampartal m'az out !

M - Bep gwech ma klask ober un dra bennak e c'hoarvez ur gwall daol gant an droch-poud - mañ !

GERIAOUEG

kambr*, ar g. -eier <i>chambre</i>	boulc'hañ boulc'het <i>entamer</i>	fur sage <i>ker cher</i>
amparfal, an a. -ed <i>lourdaud</i>	choaz, choazet <i>choisir</i>	splann clair
benveg, ar b. binvioù <i>outil</i>	louediñ louedet <i>moisir</i>	
broust, ar b. -où <i>brosse</i>	pegañ peget <i>coller</i>	
mous, ar m. -ed <i>apprenti</i>	pladañ pladet <i>aplanir</i>	
ospital, an o. -ioù <i>hôpital</i>	torchañ torchet <i>essuyer</i>	
paper livet, ar p. l -ioù <i>l. papier peint</i>		
roll, ar r. -où <i>rouleau</i>		

Re drist eo kambreier plastr.

C'est trop triste des chambres (couleur) plâtre.

Araozoc'h paotred eo tro ho c'hoar Lena.

Avant vous les garçons, c'est le tour de votre sœur Lena.

Peoc'h ! Tra m'emaomp o choaz, chomit fur.

La paix ! Restez sages pendant que nous choisissons.

Prenet eo bet ar peperiou livet.

Les papiers peints ont été achetés.

Pignat a ran war ar skeul.

Je monte à l'échelle.

Bep gwech ma klask ober un dra bennak e c'hoarvez un gwall daol gant an droch-poud-mañ !

Chaque fois qu'il essaye de faire quelque chose il (nous) arrive un mauvais coup avec cet écervelé indécrottable !

SIZHUN XXXIV
KENTEL 3
STAGAÑ UN ESTAJERENN

An tad = T

Ar vamm = M

Ar vugale : Alan (A), Bernez (B) ha Lena (L)

T - Prenet am eus un estajerenn da bep hini evit al levrioù skol.

A - Un hanter re vihan eo evidon.

B - Gwall zivalav eo homañ, laoutet m'az eo !

L - Ken tagnous eo ar re-mañ an eil hag egile. Netra vat evito !

M - Bep tro ma vez roet dezho un dra bennak e vezont o pismigañ.

T - Dav stagañ an estajerennoù. Klaskomp an oustilhoù : ur mailh, daou vailh, tri mailh...

A - Ha biñsoù ivez : setu amañ dek biñs bennak.

B - Da 'm c'hambra da gentañ.

A - Ha perak 'ta ? An taol-mañ e vin araozout.

L - Peoc'h ! Me an hini a vo araozoc'h, paotred.

T - Ya, Lena c'hwi eo ho tro da vezañ araozont.

A+B - Alav e vez servijet ar chuchuenn-se araozomp.

T - Gwall galet eo ar voger... Kemer an doullerez, Alan, evit deskiñ ar vicher.

T - Opala ! Re fonnus out ael !

B - (Fuloret) Treuzet eo ar voger ! Ha torret din gwerenn ma bravañ poster !

T - Daouarn drouk ! Bep gwech ma kemer ur benveg ne ra nemet sotonioù !

A - E-lec'h blejal, sikourit ac'hanon.

T - Pegit amañ e-keit ma stardin ar biñsoù.

A - Setu emañ-hi en he flas.

L - Met ne chomo levr ebet warni ! Re izel eo en tu dehou !

T - Pe re uhel war an tu kleiz...

L - Riklañ a raio ma levrioù. Pebezh labour nul !

GERIAOUEG

chuchuenn*, ar c. -où <i>chochette</i>	blejal blejet <i>crier</i>	dehou <i>droite</i> divalav <i>laid</i>
estajerenn*, an e. -où <i>étagère</i>	faoutañ laouter <i>lendre</i>	izel <i>bas</i> kleiz <i>gauche</i>
biñs, ar b. -où <i>vis</i>	pegañ peget <i>saisir, (s') accrocher à</i>	tagnous <i>grincheux</i> uhel <i>haut</i>
mailh, ar m. -où <i>marteau</i>	pismigañ pismigel <i>faire le difficile,</i>	
oustilh, an o. -où <i>outil</i>	<i>critiquer</i> riklañ riklet	
sotoni, ar s. où <i>sottise</i>	<i>glisser</i>	

Un hanter re vihan eo evidon.

Elle est à moitié trop petite pour moi.

Gwall zivalav eo homañ, faoutet m'az eo !

Celle-ci est plutôt laide, elle est fendue (fendue comme elle est) !

Netra vat evito !

Rien de bon pour eux !

Gwall galet eo ar voger...

Le mur est plutôt dur...

Daouarn drouk !

Mains maladroites !

Pegit amañ e-keit ma stardin ar biñsoù.

Prenez ici pendant que je serre les vis.

Pebezh labour nul !

Quel travail nul !

SIZHUN XXXIV
KENTEL 4
DIBOULTRADENN AN TI

An Tad = T

Ar Vamm = M

Alan = A

Bernez = B

Lena = L

Ar voereb Katell = K

M - Mezh 'm eus ken lous m'az eo an ti.

T - Ya... ret eo deomp naetaat a-barzh ma teuio ar voereb Katell da zebrñ merenn vihan.

M - Hag ur gwall bismigerez eo an dintin.

A - Ha ken fall he zeod !

B - Ha ken furch he fri !

T - Abaoe m'emaoc'h o lañgajiñ ho moereb ho pele bet amzer da gemer pep a valaenn.

A - N'eo ket ma zro.

B - Bep tro ma vez labourioù merc'hed e kouezh warnon...

L - Labourioù merc'hed ! Piv eo ar re a louz an ti ar muiañ ? Sellit ouzh ho potoù pri !

A - Ar c'hi a zo deuet en ti araozomp...

L - Ya... Ur c'hi gant daou droad ha botoù koad !

T - Bec'h dezhi bugale ha peoc'h ! Tremen a ra an eur.

M - Tra ma vo Alan gant ar sunerez, Bernez a walc'ho ar gegin.

L - Goude ma vo echu gant Alan, me a goaro an diri.

M - Ya... Alan, dav dit tremen araozi.

DRING !!!...

M - Salud deoc'h moereb Katell ! Deuit-tre !

K - Diegi am eus mont e-barzh ken lintr eo ar plañchod. Piv a zo bet oc'h ober war dro ?

B+A+L - Ni hon tri, Tintin ! Holl asambles !

K - Chañs ' peus ma niz kaout bugale ken sentus... Evidoc'h bugale, bep a bochadig madigoù. Evidout Fañch, da voutailhadig "troa kar" evel boaz.

K - O, ma Doue ! Riklet on ! Bep gwech ma teuan amañ e c'hoarvez un taol fall ganin.

GERIAOUEG

balaenn*, ar v. -où

balai

pismigerez*, ar b. -ed

pinailleuse

diegi, an d. *Ilemme*

pochad, ar p. -où

sachet

koarañ koaret

cirer

lintr

brillant

sentlus

obéissant

Mezh 'm eus ken lous m'az eo an ti.

J'ai honte tellement la maison est sale.

Abaoe m'emaoc'h o lañgajiñ ho moereb...

Depuis (le temps) que vous (êtes en train de) critiquez votre tante...

Ret eo deomp naetaat a-barzh ma teuo ar voereb Katell da zebriñ merenn vihan.

Il nous faut nettoyer avant l'arrivée (que n'arrive) de la tante Katell pour le goûter.

Ar c'hi a zo deuet en ti araozomp...

Le chien est venu dans la maison avant moi.

Ur c'hi gant daou droad ha bolou koad !

Un chien avec deux pieds et des sabots de bois...

Chañs ' peus, ma niz kaout bugale ken sentlus...

Vous avez de la chance, mon neveu d'avoir des enfants si obéissants...

Evidout Fañch, da voutailhadig "troa kar" evel boaz.

Pour toi Fañch, la bouteille de trois quarts comme d'habitude.

SIZHUN XXXIV
KENTEL 5
C'HWEZHAÑ AN TAN EN OALD

An tad = T

Ar vamm = M

Alan = A

Bernez = B

Lena = L

M - N'eo ket gwall domm hiziv. Piv a c'hwezho an tan en oaled ?

T - E-pad ma ya Alan da gerc'hat keuneud, Bernez a c'hwezh an tan en avalou-pin.

B - N'int nemet hanter zigor anezho.

T - Ken sec'h eo ar re-mañ ma tevont re vuan.

A - Setu ar c'heuneud : un tamm, daou damm, tri zamm...

M - Mogedet eo an ti ganeoc'h ! Ken naet ma oa evit degemer Tintin Katell !!!

T - Met distanket eo bet ar siminal ganeoc'h, paotred ?

M - Mouget 'vimp an taol-mañ.

T - E-keit ma tistankan ar siminal, digorit ar prenest.

T - Krazomp kistin bremañ.

B - Din an hini gentañ !

A - Me a zo araozout !

B - N'emaout ket araozon an taol-mañ 'vat !

L - Me an hini a zo araozoc'h paotred ! Gwir eo Tadig, me a zo araozont.

A+B - Hag en dro an tamm chuchuenn-mañ !

T - Hanter zevet int ! O... Devet int... Piv a gav mat tammoù glaou ?

M - Goude ma vo echu fest al ludu e vo ret naetaat an ti ur wech c'hoazh.

T - A-raok ma yafot da gousket e vo ur gasadenn kempenn.

GERIAOUEG

glaou, ar g. charbon	deviñ devel
keuneud, ar c'h. sing.	brûler
keuneudenn	distankañ distanket
bois de chauffage	déboucher
	krazañ krazet
	griller
	mogediñ mogedet
	fumer

N'eo ket gwall domm hiziv.

Il ne fait pas très chaud aujourd'hui.

Bernez a c'hwezh an tan en avaloù-pin.

Bernez allume le feu dans les pommes de pin.

Mouget ' vimp en taol-mañ.

Nous allons étouffer cette fois-ci.

E-keit ma tistankan ar siminal, digorit ar prenestr.

Ouvrez la fenêtre pendant que je débouche la cheminée.

Hanter zevet int. Elles sont à moitié brûlées.

Goude ma vo echu fest al ludu e vo ret naetaat an li ur wech c'hoazh.

Quand la fête des cendres sera terminée il faudra nettoyer la maison encore une fois.

A-raok ma yafot da gousket e vo ur gasadenn kempenn.

Avant d'aller dormir (que vous alliez) il y aura un bon coup de nettoyage.

AN ISLAVARENN DOAREAÑ - LA PROPOSITION SUBORDONNÉE CIRCONSTANCIELLE

An amzeriañ - Le temps (suite)

Dans la leçon précédente nous avons vu la proposition subordonnée circonstancielle de temps introduite par la conjonction de subordination PA.

Ex Pa vezan ma unan er gêr.
Quand je suis seule à la maison.

Un grand nombre de conjonctions ou locutions sert également à introduire les subordonnées circonstancielle de temps. Voici les principales :

e-keit-ma	pendant que
e-pad-ma	pendant que
peb tro ma	à chaque fois que
bep gwech ma	à chaque fois que
a-raok ma	avant que
abaoe ma	depuis que
goude ma	après que
a-barzh ma	d'ici que
a-benn-ma	d'ici que
tra ma	tant que, tant que
a-greiz ma	au moment même où
kerkent ha ma	aussitôt que

Toutes ces conjonctions provoquent la mutation mixte de la série

G	GW	D	B	M
C'H	W	Z	V	V

Très souvent dans la langue parlée la particule MA dans ces conjonctions est sous-entendue.

Ex E-kelt ma oa Lena o skubañ. (forme réduite parlée e-kelt 'oa)
Pendant que Lena balayait.

Abaoe m'emaomp o chom en ti-mañ....
Depuis que nous habitons cette maison...

Bep gwech ma teuan amañ...
A chaque fois que je viens ici...

- An araogenn displeget - Les prépositions conjuguées

Dans cette leçon nous avons rencontré un grand nombre de prépositions conjuguées (warnon, diganto,...) étudiées dans la leçon XXXII.

En voici deux autres :

A-RAOK (<i>Avant</i>)	EVIT (<i>Pour</i>)
araozon	evidon
araozout	evidout
araozan	evitañ
araozi	evili
araozomp	evidomp
araozoc'h	evidoc'h
araozo	evito

AR GERIOÙ DOAREÑ RAKGERIET - HA PLAS AN TAOL-MOUEZH
LES QUALIFICATIFS PRÉFIXÉS ET LA PLACE DE L'ACCENT TONIQUE

D'ordinaire l'accent se place sur la pénultième des plurisyllabes.

Kador   Pedervet   Montroulez
chaise   *quatrième*   *Morlaix*

En règle générale, les mots composés contenant ou non un trait d'union sont prononcés comme si les éléments étaient séparés :

si le dernier élément a plusieurs syllabes, l'accent est régulièrement sur la pénultième

Ex taol -galvez (taol+galvez)   disadorn (di+sadorn)   pegement (pe+gement)
établi   *samedi*   *combien*

Mais l'accent est sur la dernière dans les mots composés dont le dernier élément n'a qu'une syllabe.

Ex karr-lan   pod-le   abred   gwechall   pemoc'h
voiture   *théière*   *tôt*   *autrefois*   *porc*

- Par contre certains mots peuvent être considérés comme ne formant qu'un mot unique avec le mot suivant et l'accent est placé sur la pénultième. Il s'agit dans ce cas de qualificatifs préfixés.

Les plus importants de ces mots sont :

holl (*tout - tous*), *gwall* (*mauvais, plutôt*), *re* (*trop*), *pet* (*combien*), *ken* (*tellement*), *en em* (*se*), *hanter* (*demi*), l'ordinal *eil*, les cardinaux *daou*, *div*, *tri* et souvent l'article indéfini.

Le cardinal *daouzek* employé seul sera accentué sur la première syllabe "daou" : daouzek ; par contre *daouzek lur* se comporte comme s'il s'agissait d'un seul mot et l'accent sera donc placé sur "zek" : daouzek lur.

Ex An holl dud
Tout le monde.
Re domm.
Trop chaud.
Pevar marc'h.
Quatre chevaux.
Ken bras.
Aussi grand.
Un den. (opposé à An den. *L'homme*)
Un homme.